

Almira ALIBAŠIĆ-FIDELER

JU Historijski arhiv Sarajevo

almira.alibasic@gmail.com

UDK/UDC: 930.25:02:069(497.6 Sarajevo/Mostar)"2024" (047)

Izveštaj sa

11. MEĐUNARODNE KONFERENCIJE BAM 2024. „EVROPSKE SMJERNICE ZA SARADNJU BIBLIOTEKA, ARHIVA I MUZEJA – Baštinske institucije u (post)digitalnom dodu”, Sarajevo-Mostar, 3-4. oktobar 2024. godine

**Conference Report from the 11th INTERNATIONAL CONFERENCE
BAM 2024. “EUROPEAN GUIDELINES FOR COOPERATION
BETWEEN LIBRARIES, ARCHIVES, AND MUSEUMS – Heritage
Institutions in the (Post)Digital Era”, Sarajevo-Mostar, October 3-4, 2024.**

U organizaciji Asocijacije informacijskih stručnjaka: bibliotekara, arhivista i muzeologa (Asocijacija BAM)¹ održana je 11. Međunarodna konferencija BAM 2024 – Evropske smjernice za saradnju biblioteka, arhiva i muzeja: „Baštinske institucije u (post)digitalnom dobu” u Sarajevu 3. i 4. oktobra 2024. godine. Prvobitno je bilo planirano i najavljeno da se drugi dan konferencije, 4. oktobra, održava u Mostaru u saradnji sa Muzejom Hercegovine, međutim, zbog strašnih poplava koje su taj dan pogodile područje Jablanice i Konjica koji se nalaze na putu za Mostar, onemogućeno je putovanje u Mostar. Zbog toga je konferencija i drugog dana održana u Sarajevu. Asocijaciji BAM su se u organizaciji konferencije pridružili kao suorganizatori brojne institucije: Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Muzej Hercegovine, Katedra za informacijske nauke Odsjeka za komparativnu književnost i informacijske nauke Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Univerzitet u Sarajevu – Ekonomski fakultet - Biblioteka, Bošnjački institut – Fondacija Adila Zulfikarpašića, JU Historijski arhiv Sarajevo i JU Biblioteka Sarajeva. Konferenciju su podržali Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Ministarstvo nauke, visokog obrazovanja i mladih Kantona Sarajevo i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK. Učešće na Konferenciji ostvarili su stručnjaci iz Hrvatske, Srbije, Sjeverne Makedonije i Bosne i Hercegovine.

¹ Više informacija i detalja o Asocijaciji BAM i Konferenciji dostupno je na web stranici: <https://bam.ba/> i Facebook stranici: <https://tinyurl.com/223c9p3u>.

Poziv za konferenciju je objavljen u martu 2024. godine, s ciljem da se prikupe radovi kojima će se otvoriti ključna pitanja i izazovi s kojima se susreću baštinske institucije u kontekstu digitalne transformacije. Također, kao jedan od ciljeva konferencije istaknuto je poticanje produbljivanja veza i saradnje između biblioteka, arhiva i muzeja kako bi se zajednički kreirala inovativna rješenja za prilagodbu novim svjetskim tendencijama u oblasti informacijskih i humanističkih nauka, ali i na polju očuvanja kulturne baštine. Ostavljena je mogućnost baštinskim stručnjacima da prijave radove u okviru jedne od predloženih podtema konferencije:

- Jačanje kapaciteta kulturnih profesionalaca u implementaciji digitalne kulture u njihovu institucionalnu agendu i promicanje svijesti o važnosti digitalne spremnosti i obuka kulturnih stručnjaka za otpornost i održivost institucija;
- Digitalna transformacija kulturnog naslijeđa;
- Dostupnost naslijeđa: biblioteke, arhivi i muzeji u eri digitalne (r)evolucije;
- Bezbjednost informacija / pohrana i zaštita podataka (digitalna/digitalizirana građa i bibliotekski / arhivski / muzejski resursi i *data management*);
- Procesi konverzije materijala u digitalni format;
- Digitalni arhivi i očuvanje digitalnih resursa;
- Pristup elektronskim knjigama, člancima i drugim digitalnim resursima;
- Nastavak projekata digitalizacije i očuvanja kulturne baštine, uključujući stare knjige, rukopise i druge rijetke materijale.

Pristiglo je dosta radova, te je Programski odbor imao odgovoran zadatak selekcije i kreiranja programa konferencije, zajedno sa organizacionim odborom, te je krajnji rezultat bio uspješan. Svakako su kvalitetu programa doprinijela i dva pozvana izlaganja: prvo, rad dr. sc. Sofije Klarin Zadravec, iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu: *Suradnički projekti digitalizacije građe u hrvatskim knjižnicama*, i drugi rad doc. dr. sc. Vlatke Lemić, iz Sveučilišta u Zagrebu: *Digitalni arhivi – globalni i stručni trendovi u suvremenom okruženju*.

Nažalost, doc. dr. sc. Lemić nismo slušali uživo, pošto je iznenada bila spriječena doći, no svakako će se njen rad naći u planiranom Zborniku radova sa ove Konferencije.

Prvog dana Konferencije program se odvijao kroz tri sesije:

1. Dostupnost naslijeđa: biblioteke, arhivi i muzeji u eri digitalne (r)evolucije,
2. Nastavak projekata digitalizacije i očuvanja kulturne baštine, uključujući stare knjige, rukopise i druge rijetke materijale i
3. Jačanje kapaciteta kulturnih profesionalaca u implementaciji digitalne kulture u njihovu institucionalnu agendu i promicanje svijesti o važnosti digitalne spremnosti i obuka kulturnih stručnjaka za otpornost i održivost institucija.

Konferencija je otvorena uz pozdravne riječi Adise Žero, MA, MLS, bibliotečke savjetnice i predsjednice Asocijacije BAM, prof. dr. Senade Dizdar ispred Programskog odbora Konferencije, te dr. Elme Hašimbegović, člana Programskog odbora i direktorice Historijskog muzeja Bosne i Hercegovine gdje se Konferencija i održala.

Nakon održanog pozvanog predavanja dr. sc. Sofije Klarin Zadravec, s radom je započela prva sesija Konferencije koju je moderirao prof. dr. Amir Duranović, sa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. U okviru ove sesije prisutni su slušali pet izlaganja: Marijana Uzunovski, dr. Jelena Đorđević Milošević (Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, Republika Srbija): *Digitalna transformacija kulturnog razvitka Srbije*; dr. sc. Tatijana Petrić i dr. sc. Hrvoje Mandić (Sveučilište u Zagrebu, Republika Hrvatska): *Virtualna zbirka Rektori Sveučilišta u Zagrebu – bivši studenti i doktori znanosti*; Hadija Džigal Kriještorac (Biblioteka „Vuk Karadžić“, Republika Srbija): *Časopis „Mostovi“: digitalna transformacija i dostupnost kulturnog nasleđa*; dr. Vera Petrović (SEALL-član, Republika Srbija): *E-vidljivost personalnih bibliografija*; mr. sc. Narcis Saračević (JU Biblioteka Sarajeva, Bosna i Hercegovina): *Digitalizirane zbirke Biblioteke Sarajeva: Zbirke starih i rijetkih knjiga, periodičnih publikacija, dokumenata i druge građe o Sarajevu i Bosni i Hercegovini*.

Druga sesija je nastavljena poslije kratke pauze, a moderirala ju je Narcisa Rastoder, MA sa Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. U okviru ove tematske cjeline izloženo je šest radova i to: mr. sc. Marijana Kavčić (Nacionalna i univerzitetska biblioteka „Sv. Kliment Ohridski“, Republika Sjeverna Makedonija): *Problem dostupnosti orijentalnih rukopisa u Sjevernoj Makedoniji – trenutno stanje i mogući pristupi njegovm rješavanju*; Haris Zaimović, arhivski savjetnik (JU Historijski arhiv Sarajevo, Bosna i Hercegovina): *Digitalizacija arhivske građe Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“*; mr. Zoran Zdravković (Biblioteka grada Beograda, Republika Srbija): *Digitalizacija fondova i usluga biblioteke u (post)digitalnom procesu očuvanja kulturne baštine: analiza Digitalne biblioteke Grada Beograda*; Ejla Ćurovac, MA, MLS (Gazi Husrev-begova biblioteka, Bosna i Hercegovina):

Organizacija i očuvanje zbirke legata u Gazi Husrev-begovoj biblioteci; Milica Ivanovska, Gordana Krotkova (NUB „Sv. Kliment Ohridski”, Skopje, Republika Sjeverna Makedonija): Zaštita zbirke mikrofilma digitalizacijom u NUB-u „Sv. Kliment Ohridski” – Skoplje; Amra Čebić, MA (JU „Centar za kulturu” Tuzla – Međunarodna galerija portreta, Bosna i Hercegovina): Izlaz iz analognog svijeta u vremenu postdigitalnog društva: Primjeri digitalizacije u „Međunarodnoj galeriji portreta”.

Po zaključenju druge sesije, otvorena je pozornica za posterska izlaganja, odnosno, predstavljanje istih. Inače, svi posteri su cijelo vrijeme trajanja Konferencije bili izloženi u holu Historijskog muzeja, a dva autora postera su lično prezentovali svoje postavke. Moderiranje ove sesije povjereno je mr. sc. Mireli Rožajac-Zulčić (Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina), a svoje postere su predstavili: izv. prof. dr. sc. Kristina Feldvari, Irena Poje, Borna Petrović (Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Republika Hrvatska): *Izrada tezaurusa digitalizirane paremiološke građe*; Sara Semenski, MLIS (Hrvatsko knjižničarsko društvo): *Suradnja Hrvatskoga knjižničarskog društva s baštinskim institucijama*. Ostale postere izložene tokom Konferencije su imali: doc. dr. Džejla Khattab, prof. dr. Lejla Hajdarpašić, prof. dr. Senada Dizdar (Filozofski fakultet Sarajevo): *Metapodaci za nepokretno kulturno naslijeđe na primjeru sarajevskih česmi osmanskog perioda*; Vanja Eror, dipl. iur, doc. dr. sc. Dejana Golenko, Ljiljana Siber, mag. bibl, mag. iur. (Univerzitet u Beogradu, Pravni Fakultet; Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet; Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Pravni fakultet u Osijeku; Društvo pravnih i srodnih biblioteka Jugoistočne Evrope – SEALL): *Uloga knjižnica u očuvanju znanstvene pravne baštine na pravnim fakultetima na primjeru kreiranja institucijskih repozitorija*; mr. sc. Anita Konjčić-Kovač (Univerzitet u Sarajevu – Muzička akademija): *Odabir građe za digitalizaciju rukopisa iz ostavštine prof. Mladena Pozajića u Biblioteci Muzičke akademije u Sarajevu*; Zoran Kisić, dipl. bibl, dipl. komp: *Nacionalni spomenici Bosne i Hercegovine u Nevesinju*; mr. sc. Mirela Rožajac-Zulčić, Azemina Mulalić, MA (Univerzitet u Sarajevu, Pravni fakultet): *„Iz starih knjiga”: digitalizacija u Biblioteci Univerziteta u Sarajevu – Pravnog fakulteta u funkciji izrade neformalne fakultetske hronike*.

Posterska izlaganja su doprinijela relaksaciji tokom dana i trajanja intenzivnog programa Konferencije, koji se nakon ovog dijela nastavio svojom trećom sesijom.

Treću sesiju je moderirala mr. Elma Hodžić (Historijski muzej Bosne i Hercegovine), a u okviru iste održano je još sedam prezentacija, kako slijedi: mr. sc. Emira Kulenović (JU Biblioteka Sarajeva, Bosna i Hercegovina): *Izazovi profesije u tranzicijskom društvu ili revolucija koja je pojela svoju djecu: kritički osvrt na trendove digitalizacije bibliotečke građe*; Madžida Smajkić, MA (Gazi Husrev-begova biblioteka, Bosna i Hercegovina): *Uloga disocijacije u propadanju zbirki u bibliotekama, muzejima i arhivima*; Dalila Mirović, MA (Sarajevo, Bosna i Hercegovina): *Sanjaju li androidi električne bibliotekare/ke?*

– primjene AI tehnologija u nacionalnim bibliotekama Evrope; dr. Bálint Ternovác, viši arhivist (Arhiv Grada Budimpešte, Mađarska): *Online platforme Arhiva Grada Budimpešte* (online predavanje); dr. Toma Katalin, viši arhivist (Arhiv Grada Budimpešte, Mađarska): *Budapest Time Machine: šetnja kroz milione digitaliziranih arhivskih dokumenata* (online predavanje); mr. sc. Ivana Kuljanin, viša bibliotekarka (JU Matična biblioteka Istočno Sarajevo, Bosna i Hercegovina): *Formiranje digitalne folklorne baštine: mogućnosti i perspektive*; Marijana Tenodi, viša dipl. bibliotekarka (Gradska biblioteka Subotica, Republika Srbija): *Digitalizacija i očuvanje kulturne baštine: saradnja Gradske biblioteke Subotica i Katoličkog društva „Ivan Antunović“ Subotica*.

Dan je završen druženjem i otvaranjem izložbe u Historijskom muzeju *Pregled otisak* uz razgovor sa autoricom Natašom Mirtič (Dolenjski muzej Novo Mesto, Slovenija).

Prilog 2. Učesnici konferencije “ 11. Međunarodne konferencije BAM 2024”.

Drugi dan Konferencije bilo je planirano da se održi u Mostaru, u Muzeju Hercegovine, međutim tragične poplave koje su se dogodile u noći, 4. oktobra, u dijelovima Hercegovine, spriječile su putovanje u Mostar. Stoga je završni dio Konferencije nastavljen u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine. Bilo je predviđeno da se održi drugo pozvano izlaganje doc. dr. sc. Vlatke Lemić (Sveučilište u Zagrebu, Republika Hrvatska): *Digitalni arhivi – globalni i stručni trendovi u suvremenom okruženju*, međutim ono je izostalo zbog spiječenosti Vlatke Lemić da prisustvuje Konferenciji. Održana je zadnja tematska sesija koju je moderirala Almira Alibašić-Fideler, viša arhivistica (JU Historijski arhiv Sarajevo, Bosna i Hercegovina), a u okviru iste preostalo predavanje je održao mr. sc. Dragan Golubović (INFOBIRO, Bosna i Hercegovina): *Pisana kulturna baština u digitalnom arhivu INFOBIRO – izazovi i mogućnosti*.

Za kraj, održana je interaktivna radionica pod vodstvom mr. Elme Hodžić, više kustosice (Historijski muzej Bosne i Hercegovine), koja je pokrenula učesnike na aktivnu međusobnu komunikaciju i razmjenu kontakata, uz veselo raspoloženje.

Na kraju Konferencije, prezentirani su određeni zaključci koji će ostati kao smjernice i podsjetnik za nastavak kontinuiranog rada institucija baštinske zajednice u Bosni i Hercegovini, a ovdje donosimo zaključke kroz teze koje su dalje elaborirane: digitalna transformacija je stalni proces; važnost saradnje i umrežavanja; očuvanje digitalne baštine; povećanje dostupnosti i inkluzivnosti; etička pitanja i autentičnost; potencijal novih tehnologija; skretanje pažnje na lošu situaciju kulturnih institucija. U aktuelnom trenutku, posebno je važan zadnji zaključak gdje se skreće pažnja na lošu situaciju kulturnih institucija, gdje se kaže: „Posebno zabrinjava neriješen status i neadekvatna podrška ključnim kulturnim institucijama u Bosni i Hercegovini, uključujući Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku Bosne i Hercegovine (NUBBiH), Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Umjetničku galeriju Bosne i Hercegovine i druge. Ove institucije, koje su okosnica očuvanja i promocije kulturnog naslijeđa, suočavaju se sa ozbiljnim izazovima zbog pravne nesigurnosti i nedostatka stabilnih izvora finansiranja. Preporuka je da se hitno rješava pravni status ovih institucija, osiguraju stalna finansijska sredstva i podrška od strane nadležnih vlasti, kako bi se omogućilo njihovo stabilno i dugoročno funkcionisanje.”

Kulturne i baštinske institucije – biblioteke, arhivi i muzeji - i njihovi stručnjaci zaslužuju veću pozornost i veću pažnju i prepoznavanje njihovog svakodnevnog stručnog rada na brizi, očuvanju i prezentiranju naše kulturne baštine. Upravo iz tih razloga Asocijacija BAM je ove godine imala poziv za dostavljanje prijava za proglašenje bibliotekara/arhiviste/kustosa godine. Poziv je rezultirao prijavama kandidata koje je stručna komisija evaluirala i donijela odluku o pobjednicima za ovu godinu. Svečano su objavljena njihova imena na kraju Konferencije BAM 2024:

Bibliotekar/ka godine: Anja Mastilović, BA, MLS, viša bibliotekarka (Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine);

Arhivist godine: Haris Zaimović, arhivski savjetnik (JU Historijski arhiv Sarajevo);

Kustos godine: dr. Elma Hašimbegović (Historijski muzej Bosne i Hercegovine).

Pobjednicima su uručene svečane plakete i umjetnička slika sa motivom spomenika iz Sarajeva, rad istaknutog bosanskohercegovačkog umjetnika Adisa Eliasa Fejzića.

Konferencija BAM 2024 „Baštinske institucije u (post)digitalnom dobu” okončala je svoj rad u prijateljskom druženju baštinskih stručnjaka iz Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja, te pomogla upoznavanju, razmjeni stručnih iskustava i nastavku ili početku uspješnih saradnji i projekata za budući period. Svakako se radujemo narednom susretu!